

ISPITIVANJE ŽIVOTNO-PRAKTIČNIH VJEŠTINA UČENIKA SEDMIH I OSMIH RAZREDA

Karolina Doutlik

Osnovna škola „Ivan Benković“, Dugo Selo

Tanja Maltar Okun

Osnovna škola Sveti Petar Orehovec, Orehovec

Sažetak

Suvremeno obrazovanje teži cjelovitom razvoju učenika odnosno zadovoljavanju njegovih kognitivnih, emocionalnih i motoričkih potreba. U suvremenim se školama podjednaki naglasak stavlja na učenje glavom, srcem i rukama što ujedno omogućava aktivniji položaj učenika u odgojno-obrazovnom procesu. Za budući život sadašnjih učenika od iznimne je važnosti da stječu razne praktične i životno korisne vještine koje u Hrvatskoj trenutni odgojno-obrazovni sustav za to ne priprema dovoljno. Naime, hrvatski učenici u vidu obvezne nastave nemaju prilike razvijati niti stjecati razne praktične vještine kao ni za život korisna znanja ili sposobnosti. Nekada se navedeno učilo i stjecalo u okviru nastavnog predmeta Domaćinstvo i to na praktičnim tečajevima odijevanja, stanovanja i prehrane. Na takav način učenici su usvajali praktična znanja, vještine i osposobljavali se aktivno primjenjivati naučeno u svakodnevnom životu. Provedeno je međuzupanijsko istraživanje čiji je cilj bio anketiranjem ispitati roditelje (N = 232) učenika sedmih i osmih razreda o životno-praktičnim vještinama koje imaju njihova djeca. Dobiveni rezultati ukazuju na nužnost uvođenja nastavnog predmeta u kojem bi učenici imali prilike usvajati praktična znanja koja su životno korisna. Rezultati provedenog istraživanja pokazuju kako su životno-praktične vještine učenika sedmih i osmih razreda nedovoljno razvijene te da postoji statistički značajna razlika u posjedovanju istih kao i u sudjelovanju u kućanskim poslovima s obzirom na spol. Istraživanjem su, također, roditelji iskazali pozitivne stavove o implementaciji nastavnog predmeta Domaćinstvo u osnovnoškolsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj u kojem bi učenici stjecali takve životno-praktične vještine.

Ključne riječi: *cjeloviti razvoj, domaćinstvo, praktična nastava*

UVOD

Za budući život sadašnjih učenika od iznimne je važnosti da imaju priliku stjecati životno-praktične vještine. Uz obitelj, koja prva odgojno formira dijete i trebala bi nuditi takve aktivnosti, odgovornost leži i na odgojno-obrazovnim ustanovama. Pedagog Pestalozzi isticao je da se u školi i životu uči glavom, srcem i rukama te su se mnogi priklonili podjeli učenja, odgoja ili razvoja na ta tri polja odnosno područja: kognitivno, afektivno i psihomotoričko. Kognitivnom području odnosno (Pestalozzijevom) *učenju glavom* pripada stjecanje znanja i kognitivnih sposobnosti; sastavnice afektivnog područja, tj. *učenja srcem* su usvajanje temeljnih ljudskih vrijednosti, učenje socijalnih vještina, kontrola emocija i sl.; psihomotoričko područje odnosno *učenje rukama* podrazumijeva učenje vještina i navika (Matijević, 2016).

Suvremene škole teže cjelovitom razvoju svojih učenika odnosno podjednaku važnost pridaju aktivnom učenju glavom, srcem te rukama. Upravo uključivanje svih područja učenja doprinosi cjelovitom odnosno holističkom razvoju učenika. Ako osobu promatramo kao cjelovito biće, onda se ono sastoji od tjelesnog, emocionalnog, intelektualnog, socijalnog, estetskog i duhovnog područja, a suvremeno obrazovanje treba njegovati i razvijati učenikove potencijale iz svih navedenih područja (Miller, 1991, 2000). Što se tiče odgojno-obrazovnog sustava u Hrvatskoj, u njemu se već desetljećima zanemaruje motorički razvoj učenika odnosno naglasak je na učenju glavom i nešto manje srcem, a ponajmanje na učenju rukama (Gotovac, 2009; Matijević, 2008, 2009). Također, školama u Hrvatskoj i dalje se zamjera da učenici u njoj stečena znanja ne mogu upotrebljavati u svakodnevnom životu kao i monotonost nastave koja bi više trebala biti usmjerena prema stjecanju praktičnih vještina te primjenjivanju naučenog u praktičnim situacijama (Koludrović i Kolobarić, 2016).

Suvremena bi nastava trebala, između ostalog, biti temeljena na učenikovom iskustvu i praktičnom radu (Koludrović i Rajić, 2019). Praktični rad, koji u hrvatskim državnim osnovnim školama znatno nedostaje, zahtijeva fine pokrete prstiju i dobru koordinaciju oka i ruke. Uobičajeno se praktični rad definira kao „direktan aktivan odnos čovjeka prema prirodi“ (Poljak, 1968, str. 12), a njegovo ostvarenje podrazumijeva postojanje određenih uvjeta – materije, izvora energije, organa rada te oruđa (Poljak, 1968, str. 13 i 14). Uz navedeno, prema mišljenju 3 468 učitelja razredne i predmetne nastave *najmanje* zastupljeno područje razvoja učenika u nastavnim programima u Hrvatskoj upravo je praktično-tehničko područje, a koje se odnosi na primjenu novih tehnologija, izradu te popravljavanje predmeta i sl. (Baranović, 2006). Postavlja se pitanje kako se u takvim okolnostima mogu učenici holistički razvijati?

No, trenutni odgojno-obrazovni sustav u Hrvatskoj *ne teži* ni razvijanju životno-praktičnih vještina kod današnjih učenika. Da je tome tako, pokazuju i rezultati istraživanja koje su provele Koludrović i Kolobarić (2016); analizirajući nastavne planove i programe od 1946. do 2006. godine, istraživale su zastupljenost i vrste nastavnih predmeta, aktivnosti i sadržaja povezanih sa stjecanjem životno-praktičnih vještina i didaktičko-metodička rješenja njihova ostvarivanja

i utvrdile da je zastupljenost sadržaja, a osobito nastavnih predmeta, kao i izvannastavnih aktivnosti iz područja stjecanja životno-praktičnih vještina u opadanju odnosno da je stjecanje takvih vještina u okviru obvezne nastave potpuno izostavljeno. Ukidanje nekadašnjeg nastavnog predmeta *Domaćinstvo* svakako je tomu još više doprinijelo.

PROŠLOST, SADAŠNJOST I BUDUĆNOST DOMAĆINSTVA U ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA

Iako su se tijekom povijesti životno-praktične vještine stjecale u raznim nastavnim predmetima (*Ručni rad, Tehnički odgoj / Tehnička kultura, Priroda i društvo*) te drugim vidovima, fokus je ovog rada isključivo na nastavnom predmetu koji je primarno namijenjen stjecanju takvih vještina – *Domaćinstvu*. U razdoblju prije 1972. godine nastavni sadržaji domaćinstva podučavali su se u izvannastavno vrijeme učenika, u obliku tečajeva, isključivo u školama u kojima su postojali uvjeti za to (*Osnovna škola: programatska struktura*, 1958, str. 116). Nastava *domaćinstva* podučavala se od šestog do osmog razreda jedan sat tjedno; u šestom je razredu bio naglasak na stanovanju, u sedmom na odijevanju te ukratko na prehrani, a u osmom isključivo na prehrani (Leko i Nola, 1964).

Tek od 1972. godine domaćinstvo se podučavalo u vidu obveznih praktičnih tečajeva odijevanja (peti razred), stanovanja (šesti razred) te prehrane (sedmi razred). Godišnji plan praktičnih tečajeva od 1972. godine iznosio je dvadeset školskih sati u petom i šestom razredu te trideset sati u sedmom razredu. Uz upoznavanje učenika s osnovnim značajkama i pravilima kulture odijevanja, stanovanja te pravilne prehrane cilj nastave domaćinstva bio je i usvajanje praktičnih znanja, vještina i navika te osposobljavanje za aktivnu primjenu znanja u svakodnevnom životu odnosno za realan život u suvremenim uvjetima (Muhvić, 1972). Detaljnije, cilj je praktičnih tečajeva bio razvijati učenikove navike (zdravstvene, kulturne i estetske), intelektualne i praktične manualne sposobnosti te vještine za rad (u obitelji i općenito), osposobljavati ih za ekonomičan način života te primjenu ekoloških principa u zaštiti i unaprjeđivanju prirodnog i radnog okoliša, odgajati ih za shvaćanje ravnopravnosti između muških i ženskih članova obitelji te ravnopravno sudjelovanje u kućanskim i obiteljskim poslovima. Nadalje, cilj je bio i upoznati učenike s racionalnom organizacijom rada u kući te na radnom mjestu, osposobljavati ih da aktivno primjenjuju usvojeno znanje, vještine i navike, a s ciljem mijenjanja zastarjelih, neekonomičnih te nehigijenskih navika i dr. (*Plan i program odgoja i osnovnog obrazovanja*, 1989, str. 165).

Prema Nastavnom planu iz 1989. godine s praktičnim tečajevima stanovanja i odijevanja započelo se u sedmom razredu s godišnjom satnicom od petnaest sati, a praktični tečaj prehrane održavao se u osmom razredu i trajao je trideset sati. Navedeni tečajevi sastojali su se

od obveznog i fakultativnog dijela kao i od izvannastavnih aktivnosti (*Plan i program odgoja i osnovnog obrazovanja*, 1989). Od 1991. godine praktični tečajevi više nisu bili obvezni već izborni sadržaj i to pod nazivom *Osnove kulture življenja (Nastavni plan i program za osnovne škole u Republici Hrvatskoj (izmjene i dopune)*, 1991).

U nastavnim planovima *Domaćinstva* kao glavni zadatci nastave spominju se: razvijanje smisla za ekonomiku domaćinstva, razumno trošenje, racionalna organizacija te pravilna raspodjela rada, odmora, vremena, materijala, novca i ljudske snage, razvijanje ljubavi za rad te radnih navika prilikom obavljanja poslova u i oko kuće, razvijanje smisla za raspored poslova u domaćinstvu kod učenika obaju spolova te uzajamno pomaganje prilikom rada, upoznavanje učenika sa suvremenim načinom i životom u kući i obitelji, a koji se odnosi na prehranu, stanovanje i odijevanje. Isto tako, učilo se kako pravilno organizirati i koristiti slobodno vrijeme u obitelji, upotreba, primjena i značenje naprednih tehničkih sredstava u domaćinstvu, usvajanje osnovnih pravila suvremenog učenja o prehrani i primjeni prehrambenih proizvoda za ispravan vlastiti zdravstveni i fizički razvoj, razumijevanje značaja organiziranog života i rada s ciljem podizanja životnog standarda, razvijanje smisla i navika za uredno i praktično odijevanje i sl. (Leko i Nola, 1964, str. 239; *Osnovna škola: programatska struktura*, 1958, str. 179 i 180).

Životno-praktične vještine unutar tečaja stanovanja stjecale su se vježbama u funkcionalnom razmještanju namještaja u stanu te radnim prostorijama, uređivanju za stanovanje u šatoru ili skloništu, jednostavnim rukovanjem kućanskim aparatima, strojevima, plinom te drugim izvorima toplinske energije, popravcima kućanskih aparata i strojeva, planiranju poslova unutar obitelji te planiranju, ostvarenju i podjeli dohotka (*Plan i program odgoja i osnovnog obrazovanja*, 1989, 165 i 166; Šarić, 1983b). Od praktičnih su radova na tečaju odijevanja učenici učili prati, sušiti, glačati i bojiti odjeću, vaditi kroj prema vlastitim mjerama, ručno šivati osnovnim bodovima, popravljati staru odjeću, šivati jednostavne predmete (npr. pregače) na šivaćem stroju te sredstvima uklanjati mrlje (*Plan i program odgoja i osnovnog obrazovanja*, 1989; Šarić, 1982).

Uz navedeno, na tečaju prehrane učenici su učili o bontonu za stolom, raspodjeli dnevno potrebnih kalorija na skupine namirnica i obroke, sastavljali su jelovnike, posluživali objed, konzervirali hranu, pripremali i posluživali razna jednostavna jela od žitarica, mesa i ribe, jaja i masti, povrća te voća (npr. palačinke, prženu ribu, pirjani ili pečeni odrezak, majonezu, varivo, voćnu salatu, kompot itd.) (*Plan i program odgoja i osnovnog obrazovanja*, 1989; Šarić, 1983a).

Podučavanje životno-praktičnih vještina u hrvatskim državnim osnovnim školama ponajviše se prakticira u izvannastavno vrijeme; na izvannastavnim aktivnostima (vidi Predragović i Tolušić, 2021) ili u sekcijama učeničkih zadruga. No, Koludrović i Kolobarić (2016) te Živko (2021) naglašavaju da su takve aktivnosti potrebne svim učenicima kako bi se osamostalili te da njihovo podučavanje ne bi trebalo ovisiti o afinitetima odnosno preferencijama učitelja u određenim školama.

Jedna od najistaknutijih pedagoških osoba 20. stoljeća, Maria Montessori, isticala je važnost učenja takvih vještina već od najranije dobi te su one predstavljale dio djetetove svakodnevice. U Montessori vrtićima i dandanas su uobičajene tzv. vježbe praktičnog života koje dijete osposobljavaju za samostalnu brigu o sebi, svojoj okolini te o drugim ljudima. Jedne od njih su i vježbe brige za sebe u sklopu kojih se djeca susreću s glačanjem rublja, čišćenjem obuće i prostiranjem odjeće, a unutar vježbe brige o okolini djeca imaju priliku učiti kako se pere, čisti, mete, radi u vrtu, njeguje cvijeće, prostire stol, briše prašina i dr. (Philipps, 2003).

S druge pak strane, utemeljitelj još jedne alternativne pedagogije, Rudolf Steiner, u Valdorfske je škole uveo tzv. praktičnu nastavu. Ona obuhvaća tri nastavna predmeta: *Ručni rad* (od prvog do osmog razred), *Obrte* odnosno rad u drvetu (od petog do osmog razreda) te *Vrtlarstvo* (od šestog do osmog razreda). Radni odgoj, pod kojim se podrazumijevaju praktične djelatnosti učenika kojim ih se osposobljava za rad u školi i obitelji, proizvodnji i životu, a čiji je temeljni smisao odgoj pozitivnog odnosa prema radu, razvijanje radnih umijeća i navika te opće kulture rada (Vukasović, 1979, str. 9), jedan je od osnovnih smjernica valdorfske pedagogije. Dakle, u valdorfskim se školama razvijaju mnoge životno-praktične vještine i kompetencije: vrtlarenje i tome pripadajući poslovi kao što su: pripremanje gredica i sijanje, sadnja raznih kultura, kompostiranje, kopanje, plijevljenje, prerada začina i čajeva, konzerviranje voća i povrća i dr.; razne tehnike ručnoga rada: pletenje, kukičanje, vezenje, filcanje, ručno i strojno šivanje te piljenje, turpijanje, brušenje i druge radnje kojima se obrađuje drvo (iz *Nastavnog plana i programa za osnovnu valdorfsku školu*, 1999).

DOSADAŠNJA ISTRAŽIVANJA O DOMAĆINSTVU

Postavlja se pitanje u današnjem svijetu informacijsko-komunikacijske tehnologije, digitalnog doba te kroničnog nedostatka vremena, kako roditelja koji rade, tako i učenika koji svoje vrijeme nakon nastave i ispunjavanja školskih obaveza koriste za izvannškolske aktivnosti ili, pak, provodeći ga pred raznim ekranima (mobitela, televizora, tableta, računala), u kojoj mjeri i koje životno-praktične vještine uopće imaju učenici 21. stoljeća odnosno tzv. *net* generacije. U prilog potrebi ponovnog uvođenja nastavnog predmeta *Domaćinstvo* govore i rezultati istraživanja koje su provele Baranović (2006) i Živko (2021). Čak 8,9 % učitelja navelo je upravo *Domaćinstvo* kao nastavni predmet koji bi trebalo uvesti u obvezno obrazovanje u hrvatskim državnim školama. Budući učitelji, dakle, imaju pozitivne stavove o potrebi implementiranja nastavnog predmeta u kojem bi učenici imali priliku učiti razne korisne vještine koje su im potrebne za sadašnji kao i budući život. Cilj istraživanja koje je provela Živko (2021) bio je, između ostalog, ispitati stavove budućih učitelja (N = 103), osim o uvođenju nastavnog predmeta *Domaćinstvo*, i njihova razmišljanja općenito o korisnosti tog nastavnog predmeta za osnovnoškolske učenike. Rezultati istraživanja ukazuju kako većina budućih učitelja ima pozitivne stavove o korisnosti *Domaćinstva* za rast i razvoj učenika te bi 93,2 % njih u svoj rad s učenicima uvelo upravo navedeni nastavni predmet.

Važno je istaknuti kako je sa sudjelovanjem u kućanskim poslovima potrebno krenuti od ranije dobi. Ponajviše zbog toga što je utvrđeno da započinjanje s kućanskim poslovima u ranijoj dobi ima pozitivan učinak na sudjelovanje u kućanskim poslovima u kasnijoj dobi (Cunningham, 2001). Mala djeca ne samo da doprinose obavljanju kućanskih poslova nego to često čine i bez da im se naredi; oni se mnogo puta sami sjete pomoći (Gaskins, 1999). Rana prilika za suradnju s roditeljima doprinosi razvojnog putu koji će djecu usmjeriti na dobrovoljno priskakanje u pomoć (Coppens i sur., 2014). Čak i naizgled maleni zadatak koji roditelji zadaju svojoj djeci mogu u njima izazvati velik osjećaj ponosa i postignuća. Štoviše, psiholozi Warneken i Tomasello (2008) zaključuju da djeca imaju intrinzičnu motivaciju za pružanjem pomoći te da vanjske nagrade potkopavaju tu motiviranost. Iako sudjelovanje djece u kućanskim poslovima može prouzročiti nered ili, pak, vremenski produljiti njegovo trajanje, isprva nekompetentno dijete vremenom može izrasti u partnera u obavljanju kućanskih poslova na kojeg se roditelji mogu uvelike osloniti.

Što se, pak, istraživanja o sudjelovanju djece u kućanskim poslovima tiče, dosadašnjim je utvrđeno da djevojčice znaju i provode više vremena obavljajući kućanske poslove od dječaka (Blair, 1992; Gager i sur., 1999). Raspodjela kućanskih poslova pozitivno je povezana s rodnim ulogama djevojčica i dječaka (Cunningham, 2001). Iako su se relativni doprinosi muškaraca u kućanskim poslovima povećali, žene još uvijek rade barem dvostruko više rutinskih kućanskih poslova od muškaraca (Coltrane, 2004). Također, djevojčice rade više kućanskih poslova nego dječaci (Cunningham, 2001; Peters, 1994; South i Spitze, 1994; Timmer i sur., 1985). No, jedno novije istraživanje pokazuje suprotno odnosno da je podjela rada u kućanstvu djevojčica i dječaka ravnopravnija; iako žene još uvijek rade gotovo dvostruko više kućanskih poslova od muškaraca, podjela rada između djevojčica i dječaka koji obavljaju kućanske poslove gotovo je jednaka (Li i Stafford, 2018). Primjerice, godine 2002. dječaci tinejdžeri obavljali su 21,4 minute kućanskih poslova dnevno dok su djevojčice radile 40,5 minuta kućanskih poslova dnevno, ali količina kućanskih poslova koju obavljaju dječaci u odnosu na djevojčice postala je relativno jednaka. U 2014. dječaci su radili 26,8 minuta kućanskih poslova dnevno, a djevojčice 30 minuta. Nadalje, Cunningham (2001) primjećuje kako količina vremena kojeg djeca provedu u kućanskim poslovima ovisi i o karakteristikama i zahtjevima roditelja te njihovu obrazovanju, odnosno obrazovaniji roditelji manje zahtijevaju od svoje djece da sudjeluju u kućanskim poslovima, a više od njih očekuju da se posvete obrazovanju. Stoga se predlaže daljnje istraživanje navedenog.

METODOLOGIJA

Cilj istraživanja

Cilj istraživanja bio je ispitati roditelje (N = 232) učenika sedmih i osmih razreda osnovne škole o životno-praktičnim vještinama koje imaju njihova djeca/štićenici te vremenu koje oni provode u kućanskim poslovima. Uz navedeno istraženo je kakvi su stavovi roditelja o potrebi uvođenja nastavnog predmeta *Domaćinstvo* u osnovnoškolsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj, a u kojem bi učenici stjecali znanja i razvijali praktične vještine koje su potrebne za budući život učenika.

Postavljene su sljedeće istraživačke hipoteze:

Hipoteza H1: Postoji statistički značajna razlika u posjedovanju životno-praktičnih vještina učenika sedmih i osmih razreda osnovne škole s obzirom na spol.

Hipoteza H2: Postoji statistički značajna razlika u sudjelovanju učenika sedmih i osmih razreda osnovne škole u kućanskim poslovima s obzirom na spol.

Hipoteza H3: Roditelji učenika sedmih i osmih razreda osnovne škole iskazuju pozitivne stavove o uvođenju nastavnog predmeta *Domaćinstvo*.

Uzorak ispitanika

Međužupanijsko se istraživanje provodilo *online*; ispitanici su bili roditelji učenika sedmih i osmih razreda iz triju hrvatskih osnovnih škola u Zagrebačkoj županiji te jednoj u Koprivničko-križevačkoj županiji u školskoj godini 2021./2022. (Tablica 1.).

Instrument istraživanja

Za potrebe ovog istraživanja konstruiran je *Upitnik o životno-praktičnim vještinama iz domaćinstva*. Upitnik se sastoji od dva dijela; prvi se odnosi na sociodemografska obilježja ispitanika (spol i razred). U drugom su dijelu upitnika roditelji učenika sedmih i osmih razreda procjenjivali znaju li njihova djeca/štićenici ručno i strojno šivati, zamijeniti žarulju, glačati, bojati, sušiti i popravljati odjeću, uklanjati mrlje s odjeće, koristiti se perilicom posuđa i rublja, koristiti se električnom miješalicom, tj. mikserom, i usisivačem, posluživati hranu, kuhati jednostavno jelo od žitarica, mesa, ribe i jaja, kuhati ili pripremati jednostavno jelo s povrćem odnosno voćem) te odgovarali koliko često njihova djeca/štićenici sudjeluju u određenim kućanskim poslovima (pri čemu 1 označava „svaki dan“, 2 označava „nekoliko puta tjedno“, 3 označava „jednom tjedno“, 4 označava „nekoliko puta mjesečno“, 5 označava „jednom mjesečno“, 6 označava „nekoliko puta godišnje“, 7 označava „jednom godišnje“ i 8 označava „uopće ne sudjeluje u tome“. Upitnikom se mjeri *posjedovanje životno-praktičnih vještina* što uključuje 19 varijabli i *učestalost sudjelovanja učenika u kućanskim poslovima* koja, pak, sadrži 9 varijabli te je utvrđena njegova pouzdanost ($\alpha > ,800$).

Roditelji su ujedno odgovarali na pitanja zatvorenog tipa: *Treba li u hrvatske osnovne škole uvesti nastavni predmet Domaćinstvo u kojem bi učenici stjecali razna životno-praktična znanja i vještine?* i *Kupuje li si Vaše dijete/štićenik samo odjeću?* te pitanje otvorenog tipa u kojem su obrazložili razloge za (ne)uvođenje nastavnog predmeta *Domaćinstvo*.

Tablica 1. Struktura procjenjivanih učenika

Obilježje	Podjela	<i>f</i>	%
Spol	Dječaci	117	50,4
	Djevojčice	115	49,6
Razred	Sedmi	135	58,2
	Osmi	97	41,8
UKUPNO		232	
		100,0	

REZULTATI I RASPRAVA

Rezultati ispitivanja posjedovanja životno-praktičnih vještina učenika sedmih i osmih razreda osnovne škole

Jedan od ciljeva ovog istraživanja bio je ispitati koje životno praktične vještine imaju učenici sedmih i osmih razreda osnovne škole, a koje su se nekoć praktično podučavale na tečajevima stanovanja, odijevanja i prehrane (Tablica 2.).

Tablica 2. Posjedovanje životno-praktičnih vještina

Životno-praktične vještine	Učenici			
	Znaju		Ne znaju	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Ručno šivanje	115	49,6	117	50,4
Strojno šivanje	27	11,6	205	88,4
Zamjena žarulje	149	64,2	83	35,8
Glačanje odjeće	169	72,8	63	27,2
Bojanje odjeće	52	21,8	187	78,2
Sušenje odjeće	203	87,5	29	12,5
Uklanjanje mrlja s odjeće	110	47,4	122	52,6
Popravljanje odjeće	78	33,6	154	66,4
Korištenje perilice posuđa	168	72,4	64	27,6

Korištenje perilice rublja	142	61,2	90	38,8
Korištenje električne miješalice (miksera)	209	90,1	23	9,9
Korištenje usisivača	219	94,4	13	5,6
Posluživanje hrane	217	93,5	15	6,5
Kuhanje jednostavnog jela od žitarica	164	70,7	68	29,3
Kuhanje jednostavnog jela s mesom	135	58,2	97	41,8
Kuhanje jednostavnog jela s ribom	69	29,7	163	70,3
Kuhanje jednostavnog jela s jajima	193	83,2	39	16,8
Kuhanje ili pripremanje jednostavnog jela s povrćem	140	60,3	92	39,7
Kuhanje ili pripremanje jednostavnog jela s voćem	183	78,9	49	21,1
UKUPNO			232	
			100,0	

Što se posjedovanja životno-praktičnih vještina tiče (Tablica 2.), najveći postotak učenika zna se služiti usisivačem (94,4 %), posluživati hranu (93,5 %), služiti se električnom miješalicom (90,1 %), sušiti odjeću (87,5 %), kuhati jednostavno jelo s jajima (83,2 %), kuhati ili pripremati jednostavno jelo s voćem (78,9 %), glačati (72,8 %), koristiti se perilicom posuđa (72,4 %) te kuhati jednostavno jelo od žitarica (70,7 %). S druge strane, 88,4 % učenika ne zna strojno šivati, 78,2 % bojiti odjeću, 70,3 % kuhati jednostavna jela od ribe te 66,4 % popravljati odjeću. No, zabrinjavajući je podatak da veliki postotak učenika ne zna neke jednostavne aktivnosti kao što je samostalno glačati odjeću (27,2 %), zamijeniti žarulju (35,8 %), služiti se perilicom rublja (38,8 %), kuhati ili pripremati jednostavno jelo s povrćem (39,7 %), kuhati jednostavno jelo s mesom (41,8 %), ručno šivati (50,4 %) ili, pak, uklanjati mrlje s odjeće (52,6 %). Upravo su se u navedenim aktivnostima na tečajevima domaćinstva stjecale te prijeko potrebne životno-praktične vještine. Postavlja se pitanje kako i kada će se današnji učenici tzv. *net generacije* pripremiti za budući samostalni život. Uključivanjem djece u praktične životne aktivnosti razvija se njihova samostalnost, emocionalna stabilnost te vještine socijalizacije (Linebarger, 2016). Također, jedno od pitanja postavljenih roditeljima u upitniku bilo je i kupuju li si njihova djeca/štićenici sami odjeću gdje su rezultati pokazali kako čak 83,2 % učenika ne kupuje samo sebi odjeću.

Rezultati ispitivanja razlike u posjedovanju životno-praktičnih aktivnosti učenika s obzirom na spol

Postojanje statistički značajne razlike u posjedovanju životno-praktičnih vještina s obzirom na spol ispitano je *hi-kvadrat* testom. U Tablici 3. prikazana je raspodjela prema spolu odnosno životno-praktičnim vještinama.

Tablica 3. Frekvencije spola i životno-praktičnih vještina učenika sedmih i osmih razreda osnovne škole

Životno-praktične vještine Učenici			Spol		UKUPNO
			Učenici	Učenice	
Ručno šivanje	Ne zna	Frekvencija	71	46	117
	Zna	Frekvencija	46	69	115
Strojno šivanje	Ne zna	Frekvencija	105	100	205
	Zna	Frekvencija	12	15	27
Zamjena žarulje	Ne zna	Frekvencija	39	44	83
	Zna	Frekvencija	78	71	149
Glačanje odjeće	Ne zna	Frekvencija	52	11	63
	Zna	Frekvencija	65	104	169
Bojanje odjeće	Ne zna	Frekvencija	100	80	180
	Zna	Frekvencija	17	35	52
Sušenje odjeće	Ne zna	Frekvencija	22	7	29
	Zna	Frekvencija	95	108	203
Uklanjanje mrlja s odjeće	Ne zna	Frekvencija	67	55	122
	Zna	Frekvencija	50	60	110
Popravljanje odjeće	Ne zna	Frekvencija	85	69	154
	Zna	Frekvencija	32	46	78
Korištenje perilice posuđa	Ne zna	Frekvencija	35	29	64
	Zna	Frekvencija	82	86	168
Korištenje perilice rublja	Ne zna	Frekvencija	48	42	90
	Zna	Frekvencija	69	73	142
Korištenje električne miješalice (miksera)	Ne zna	Frekvencija	20	3	23
	Zna	Frekvencija	97	112	209
Korištenje usisivača	Ne zna	Frekvencija	10	3	13
	Zna	Frekvencija	107	112	219
Posluživanje hrane	Ne zna	Frekvencija	11	4	15
	Zna	Frekvencija	106	111	217
Kuhanje jednostavnog jela od žitarica	Ne zna	Frekvencija	47	21	68
	Zna	Frekvencija	70	94	164

Kuhanje jednostavnog jela s mesom	Ne zna	Frekvencija	57	40	97
	Zna	Frekvencija	60	75	135
Kuhanje jednostavnog jela s ribom	Ne zna	Frekvencija	79	84	163
	Zna	Frekvencija	38	31	69
Kuhanje jednostavnog jela s jajima	Ne zna	Frekvencija	29	10	39
	Zna	Frekvencija	88	105	193
Kuhanje ili pripremanje jednostavnog jela s povrćem	Ne zna	Frekvencija	65	27	92
	Zna	Frekvencija	52	88	140
Kuhanje ili pripremanje jednostavnog jela s voćem	Ne zna	Frekvencija	33	16	49
	Zna	Frekvencija	84	99	183
UKUPNO		Frekvencija	117	115	232

Rezultati *hi-kvadrat* testa pokazuju da ne postoji statistički značajna razlika u posjedovanju životno-praktičnih znanja iz strojnog šivanja ($\chi^2 = ,438$, $df = 1$, $p > 0,05$), zamjene žarulje ($\chi^2 = ,434$, $df = 1$, $p > 0,05$), uklanjanja mrlja s odjeće ($\chi^2 = 2,072$, $df = 1$, $p > 0,05$), popravljanja odjeće ($\chi^2 = 4,158$, $df = 1$, $p > 0,05$), korištenja perilice posuđa ($\chi^2 = ,641$, $df = 1$, $p > 0,05$), korištenja perilice rublja ($\chi^2 = ,495$, $df = 1$, $p > 0,05$), korištenja usisivača ($\chi^2 = 3,866$, $df = 1$, $p > 0,05$), posluživanja hrane ($\chi^2 = 3,365$, $df = 1$, $p > 0,05$), kuhanja jednostavnog jela s mesom ($\chi^2 = 4,629$, $df = 1$, $p > 0,05$), kuhanja jednostavnog jela s ribom ($\chi^2 = ,846$, $df = 1$, $p > 0,05$) te kuhanja ili pripremanja jednostavnog jela s voćem ($\chi^2 = 7,111$, $df = 1$, $p > 0,05$) s obzirom na spol. S druge pak strane, postoji statistički značajna razlika u posjedovanju životno-praktičnih vještina iz ručnog šivanja ($\chi^2 = 9,925$, $df = 1$, $p < 0,05$), glačanja ($\chi^2 = 35,668$, $df = 1$, $p < 0,01$), bojanja odjeće ($\chi^2 = 8,436$, $df = 1$, $p < 0,05$), sušenja odjeće ($\chi^2 = 8,575$, $df = 1$, $p < 0,05$), korištenja električne miješalice ($\chi^2 = 13,626$, $df = 1$, $p < 0,01$), kuhanja jednostavnog jela od žitarica ($\chi^2 = 13,437$, $df = 1$, $p < 0,01$), kuhanja jednostavnog jela s jajima ($\chi^2 = 10,737$, $df = 1$, $p < 0,01$) te kuhanja ili pripremanja jednostavnog jela s povrćem ($\chi^2 = 24,937$, $df = 1$, $p < 0,01$) između učenika i učenica čime je djelomično potvrđena hipoteza H1. Dobiveni rezultati u skladu su s dosadašnjim istraživanjima u kojima je utvrđeno da djevojčice imaju više znanja i iskustva u obavljanju kućanskih poslova od dječaka (Blair, 1992; Gager i sur., 1999). Dakle, ranije uključivanje i djevojčica i dječaka svakako može doprinijeti ravnopravijem sudjelovanju

u kućanskim poslovima kasnije u životu. Treba uzeti u obzir i obiteljsku situaciju; ako dijete vidi da većinu poslova u kući obavlja majka, daje mu se neverbalna poruka da muškarci ne sudjeluju u kućanskim poslovima i/ili da ih ne trebaju znati.

Rezultati ispitivanja učestalosti sudjelovanja učenika sedmih i osmih razreda osnovne škole u kućanskim poslovima

Dio istraživanja bavio se i ispitivanjem sudjeluju li učenici sedmih i osmih razreda osnovne škole u kućanskim poslovima (usisavanju, pranju prozora i posuđa, pranju i glačanju rublja, brisanju prašine, posluživanju hrane te pripremanju hrane) te koliko često (svaki dan, nekoliko puta tjedno, jednom tjedno, nekoliko puta mjesečno, jednom mjesečno, nekoliko puta godišnje, jednom godišnje ili, pak, nikada) (Tablica 4.).

Tablica 4. Učestalost sudjelovanja učenika u kućanskim poslovima

Kućanski posao	Učestalost sudjelovanja							
	Svaki dan	Nekoliko puta tjedno	Jednom tjedno	Nekoliko puta mjesečno	Jednom mjesečno	Nekoliko puta godišnje	Jednom godišnje	Ne sudjeluje u tome
	f	f	f	f	f	f	f	f
	%	%	%	%	%	%	%	%
Usisavanje	13	64	78	33	24	12	4	4
	5,6	27,6	33,6	14,2	10,3	5,2	1,7	1,7
Pranje prozora	1	7	15	20	30	31	34	94
	,4	3,0	6,5	8,6	12,9	13,4	14,7	40,5
Pranje rublja	25	29	22	18	18	20	8	92
	10,8	12,5	9,5	7,8	7,8	8,6	3,4	39,7
Glačanje rublja	17	26	26	21	30	20	13	79
	7,3	11,2	11,2	9,1	12,9	8,6	5,6	34,1
Pranje posuđa	50	60	33	19	9	14	7	40
	21,6	25,9	14,2	8,2	3,9	6,0	3,0	17,2
Brisanje prašine	10	57	60	38	23	10	11	23
	4,3	24,6	25,9	16,4	9,9	4,3	4,7	9,9
Posluživanje hrane	97	68	23	17	4	8	8	7
	41,8	29,3	9,9	7,3	1,7	3,4	3,4	3,0

Pripremanje hrane na štednjaku / u pećnici	27	43	49	37	19	14	7	36
	11,6	18,5	21,1	15,9	8,2	6,0	3,0	15,5
Pripremanje hrane bez štednjaka / pećnice	43	60	41	40	10	11	5	22
	18,5	25,9	17,7	17,2	4,3	4,7	2,2	9,5
UKUPNO	232							
	100,0							

Najveći postotak učenika sedmih i osmih razreda usisava (33,6 %), briše prašinu (25,9 %) te priprema hranu na štednjaku (21,1 %) jednom tjedno, pere posuđe (25,9 %) i priprema hranu bez termičke obrade (25,9 %) nekoliko puta tjedno te poslužuje hranu (41,8 %) svaki dan. Upravo je posluživanje hrane kućanski posao koji najveći postotak učenika radi svaki dan. No, postoje i aktivnosti u kojima većina učenika ne sudjeluje pa tako njih 40,5 % nikada ne pere prozore, 39,7 % učenika uopće ne pere rublje, a 34,1 % njih uopće ne glača.

Rezultati ukazuju na nedovoljno sudjelovanje učenika u kućanskim poslovima te je u skladu s istraživanjem koje su proveli Nikodem i suradnice (2014), a kojim je utvrđeno da djeca provode iznimno malo vremena dnevno (oko sat ili manje) u kućanskim poslovima odnosno da učenici povremeno pomažu u kućanskim poslovima pritom ulažući malo vremena (Shelton i John, 1993). Vidljivo je da se na tjednoj razini učenici najviše bave pranjem posuđa, čišćenjem (usisavanjem te brisanjem prašine), posluživanjem te pripremanjem hrane bez termičke obrade. Slični su rezultati dobiveni u istraživanju koje su proveli Cogle i Tasker (1982), a kojim je utvrđeno da djeca najčešće sudjeluju u čišćenju kuće ili pripremanju hrane.

Rezultati ispitivanja razlike u sudjelovanju učenika u kućanskim poslovima s obzirom na spol

Kako bi se ispitalo postojanje statistički značajne razlike u sudjelovanju učenika u kućanskim poslovima s obzirom na spol, proveden je *Mann-Whitneyjev U test*. U Tablici 5. prikazana je srednja vrijednost rangova sudjelovanja učenika u kućanskim poslovima s obzirom na spol.

Tablica 5. Srednja vrijednost rangova sudjelovanja učenika u kućanskim poslovima s obzirom na spol

	Spol	N	M rangova	Σ rangova
Usisavanje	Učenici	117	118,81	13901,00
	Učenice	115	114,15	13127,00
	UKUPNO	232		
Pranje prozora	Učenici	117	93,57	10948,00
	Učenice	115	139,83	16080,00
	UKUPNO	232		
Pranje rublja	Učenici	117	108,88	12738,50
	Učenice	115	124,26	14289,50
	UKUPNO	232		
Glačanje rublja	Učenici	117	97,12	11363,50
	Učenice	115	136,21	15664,50
	UKUPNO	232		
Pranje posuđa	Učenici	117	101,76	11906,00
	Učenice	115	131,50	15122,00
	UKUPNO	232		
Brisanje prašine	Učenici	117	103,88	12153,50
	Učenice	115	129,34	14874,50
	UKUPNO	232		
Posluživanje hrane	Učenici	117	114,44	13389,50
	Učenice	115	118,60	13638,50
	UKUPNO	232		
Pripremanje hrane s termičkom obradom	Učenici	117	106,13	12417,00
	Učenice	115	127,05	14611,00
	UKUPNO	232		
Pripremanje hrane bez termičke obrade	Učenici	117	106,23	12428,50
	Učenice	115	126,95	14599,50
	UKUPNO	232		

Utvrđeno je postojanje statistički značajne razlike u sudjelovanju učenika u pranju prozora ($U = 4045,000$, $Z = -5,457$, $p < 0,01$), glačanju rublja ($U = 4460,500$, $Z = -4,542$, $p < 0,01$), pranju posuđa ($U = 5003,000$, $Z = -3,437$, $p < 0,05$) te brisanju prašine ($U = 5250,500$, $Z = -2,947$, $p < 0,05$) s obzirom na spol (Tablica 6.). Roditelji su procijenili da učenice češće sudjeluju u navedenih kućanskim poslovima u odnosu na učenike te je stoga potvrđena hipoteza H2.

Tablica 6. Mann-Whitneyjev U test sudjelovanja učenika u kućanskim poslovima s obzirom na spol

	Usisavanje	Pranje prozora	Pranje rublja	Glačanje rublja	Pranje posuđa
<i>Mann-Whitney U</i>	6457,000	4045,000	5835,500	4460,500	5003,000
<i>Wilcoxon W</i>	13127,000	10948,000	12738,500	11363,500	11906,000
Z	-,547	-5,457	-1,808	-4,542	-3,437
p	,585	,000	,071	,000	,001

	Brisanje prašine	Posluživanje hrane	Pripremanje hrane s termičkom obradom	Pripremanje hrane bez termičke obrade
<i>Mann-Whitney U</i>	5250,500	6486,500	5514,000	5525,500
<i>Wilcoxon W</i>	12153,500	13389,500	12417,000	12428,500
Z	-2,947	-,497	-2,406	-2,394
p	,003	,619	,016	,017

Dobiveni rezultati u skladu su s dosadašnjim istraživanjima kojima je utvrđeno da djevojčice znaju i provode više vremena obavljajući kućanske poslove od dječaka (Blair, 1992; Cunningham, 2001; Gager i sur., 1999; Peters, 1994; South i Spitze, 1994; Timmer i sur., 1985). Upravo su nekadašnji tečajevi domaćinstva težili osvješćivanju nužnosti ravnopravnog sudjelovanja i muškaraca i žena u brizi u i oko kuće jer je jedan od glavnih ciljeva programa praktičnih tečajeva bio odgajanje učenika za shvaćanje ravnopravnosti između muških i ženskih članova obitelji odnosno njihove ravnopravnosti u obavljanju kućanskih poslova.

Rezultati ispitivanja stavova roditelja o uvođenju nastavnog predmeta Domaćinstvo

Dosadašnja istraživanja kojima su se ispitivali stavovi o implementaciji nastavnog predmeta *Domaćinstvo* bilo je usmjereno na (buduće) učitelje, a bilo bi svakako zanimljivo ispitati i stavove roditelja učenika osobito jer bi se, kako smatraju Koludrović i Kolobarić (2016), implementacijom takvog nastavnog predmeta u obveznu nastavu i izvannastavne aktivnosti pridonijelo cjelovitom razvoju osobnosti učenika, osamostaljivanju mladih, odgovornom ponašanju te kvaliteti vremena provedenog u školama. Tablica 7. prikazuje stavove roditelja o uvođenju nastavnog predmeta *Domaćinstvo*.

Tablica 7. Stavovi roditelja o uvođenju nastavnog predmeta *Domaćinstvo*

Uvođenje nastavnog predmeta <i>Domaćinstvo</i>	<i>f</i>	%
DA, kao obavezni predmet	113	48,7
Da, kao izborni predmet	105	45,3
NE ZNAM	9	3,9
NE	5	2,2
UKUPNO	232	100,0

Rezultati su istraživanja u skladu s istraživanjem koje je provela Živko (2021). Dakle, i roditelji učenika sedmih i osmih razreda osnovne škole imaju izrazito pozitivne stavove o uvođenju nastavnog predmeta *Domaćinstvo* u kojem bi učenici imali priliku stjecati te razvijati razna životno-praktična znanja i vještine; stoga je potvrđena hipoteza H3. Naime, 94 % roditelja je za uvođenje takvog nastavnog predmeta; od toga veći postotak (48,7 %) je za implementaciju *Domaćinstva* kao obaveznog nastavnog predmeta, a manji (45,3 %) je za njegovo uvođenje kao izbornog nastavnog predmeta.

Kao razloge koje roditelji navode za uvođenje nastavnog predmeta *Domaćinstvo* su: stjecanje osnovnih znanja o kućanskim poslovima, razvoj djetetovih vještina koje ne dolaze do izražaja, stjecanje vještina potrebnih za samostalni svakodnevni život, snalaženje u njemu te priprema za njega. Nadalje, smatraju ga korisnim, zanimljivim, potrebnim, zabavnim, ugodnim nastavnim predmetom za stjecanje radnih navika, a u kojem bi učenici učili nešto novo. Mišljenja su i da navedeni nastavni predmet razvija samostalnost učenika te nudi mogućnost praktičnog učenja i rada za koje roditelji često nemaju vremena. U tom nastavnom predmetu roditelji ujedno vide mogućnost da djeca nauče kako se poslovi unutar obitelji ne dijele na stereotipno muške i ženske.

ZAKLJUČAK

U današnje ubrzano doba djeci je važno zadavati dužnosti, a sve u skladu s njihovim sposobnostima i kronološkom dobi. Bavljenje kućanskim poslovima nije dobro samo zbog stjecanja vještina potrebnih za život i osamostaljivanja djece, već se kroz takve aktivnosti djeca osjećaju korisnima što, pak, pozitivno utječe na njihov emocionalni razvoj.

Rezultati ovog istraživanja ukazuju na postojanje rodne neravnopravnosti u sudjelovanju u kućanskim poslovima te (nedostatnom) posjedovanju životno-praktičnih vještina kod učenika sedmih i osmih razreda osnovne škole. Razvidno je da današnja djeca nedovoljno vremena provode u kućanskim poslovima odnosno premalo pomažu roditeljima/skrbnicima. Upravo učenje i podučavanje sadržaja iz *Domaćinstva* uvelike je pomagalo ne samo u pripremanju učenika za njihov budući život već „nema bolje aktivnosti koja će kod učenika razviti kreativ-

nost, spretnost, brzinu, preciznost, naučiti ih o rodnoj ravnopravnosti i snalažljivosti“ (Živko, 2021, str. 41). Zahvaljujući nekadašnjim praktičnim tečajevima, učenici su imali priliku steći i razvijati mnoga za cijeli život i vlastitu samostalnost korisna znanja, vještine i sposobnosti, radne navike i pozitivne stavove prema radu općenito kao i poslovima u kući. Također, važno je osvijestiti da, iako živimo u 21. stoljeću, još uvijek vladaju predrasude i uvriježeno mišljenje kako su kućanski poslovi rodno determinirani kao i da su žene te koje u njima trebaju provesti najviše vremena dnevno.

U želji da se suvremeni odgoj i obrazovanje učine što kvalitetnijim, a nastavni kurikulum usklađenijim sa stvarnošću odrastanja djece današnjeg vremena te njihovim potrebama, predlaže se stavljanje većeg naglaska na stjecanje životno-praktičnih vještina u obrazovanje učenika. Kao što su rezultati ovog istraživanja pokazali i stavovi njihovih roditelja potvrdili, nužno je ponovno usklađivanje predmeta kurikuluma s dječjim društvenim i emocionalnim razvojem te usmjerenost na životne vještine i dispozicije odnosno uvođenje nastavnog predmeta *Domaćinstvo* u redovne osnovne škole u Republici Hrvatskoj.

LITERATURA

- Baranović, B. (2006). Društvo znanja i nacionalni kurikulum za obvezno obrazovanje. U: B. Baranović (ur.), *Nacionalni kurikulum za obvezno obrazovanje u Hrvatskoj: različite perspektive* (str. 15–43). Zagreb: IDIZ.
- Blair, S. L. (1992). The Sex-Typing of Children's Household Labor: Parental Influence on Daughters' and Sons' Housework. *Youth & Society*, 24(2), 178–203. <https://doi.org/10.1177/0044118X92024002004>
- Cogle, F. L. & Tasker, G. E. (1982). Children and housework. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 31(3), 395–399. <https://doi.org/10.2307/584172>
- Coltrane, S. (2004). Elite Careers and Family Commitment: It's (Still) about Gender. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 596(1), 214–220. <https://www.jstor.org/stable/4127657>
- Coppens, A. D., Alcalá, L., Mejía-Arauz, R. & Rogoff, B. (2014). Children's Initiative in Family Household Work in Mexico. *Human Development*, 57, 116–130. <https://www.jstor.org/stable/26764712>
- Cunningham, M. (2001). Parental Influences on the Gendered Division of Housework. *American Sociological Review*, 66(2), 184–203. <https://doi.org/10.2307/2657414>
- Gager, C. T., Cooney, T. M. & Call, K. T. (1999). The Effects of Family Characteristics and Time Use on Teenagers' Household Labor. *Journal of Marriage and Family*, 61(4), 982–994. <https://doi.org/10.2307/354018>
- Gaskins, S. (1999). Children's daily lives in a Mayan village. U: A. Göncü (ur.), *Children's engagement in the world* (str. 25–61). Cambridge: Cambridge University Press.

- Gotovac, B. (2009). Mogućnosti primjene nekih ideja iz alternativnih škola. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 58(1), 81–87. <https://hrcak.srce.hr/82591>
- Koludrović, M. & Kolobarić, M. (2016). Stjecanje životno-praktičnih vještina u hrvatskom školstvu nekad i danas. *Život i škola*, 62(3), 65–74. <https://hrcak.srce.hr/176558>
- Koludrović, M. & Rajić, V. (2019). Što je (ne)suvremeno u suvremenom školstvu?. U: I.
- Klasnić, (ur.), *Suvremene teme u odgoju i obrazovanju - STOO Pedagogija i psihologija: od ispravljanja nedostataka do poticanja osobnih snaga i vrlina* (str. 139–152). Zagreb: Učiteljski fakultet.
- Leko, I. & Nola, D. (1964). *Osnovna škola: odgojno obrazovna struktura*. Zagreb: Školska knjiga.
- Li, P. & Stafford, F. P. (2018). Change and Continuity in Housework: U.S. Men and Women. *Paper for presentation at the meetings of the American Economic Association Session on New Perspectives on Time Use*. Philadelphia Convention Center.
- Linebarger, L. (2016). *Beneficial Effects of Practical Life Activities and Normalization*. Preuzeto 17. veljače 2021. s: <https://sophia.stkate.edu/maed/183>
- Matijević, M. (2008). Projektno učenje i nastava. U: B. Drandić (ur.), *Nastavnički suputnik* (str. 188–225). Zagreb: Znamen.
- Matijević, M. (2009). Školski i pedagoški pluralizam u zemljama u tranziciji. U: N. Potkonjak (ur.), *Zbornik radova sa naučnog skupa „Buduća škola“* (str. 194–206). Beograd: Srpska akademija obrazovanja.
- Matijević, M. (2016). Znanost ili znanosti o odgoju i obrazovanju. U: M. Matijević, V. Bilić i S. Opić (ur.), *Pedagogija za učitelje i nastavnike* (str. 14–31). Zagreb: Školska knjiga.
- Miller, R. (1991). *New Directions in Education: Selections from Holistic Educations Review*. Brandon, VT: Holistic Education Press.
- Miller, R. (2000). *Caring for new life: Essays on holistic education*. Brandon, VT: Foundation for Educational Renewal.
- Muhvić, Z. (1972). *Naša osnovna škola. Opći i nastavni plan i program osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
- Nastavni plan i program za osnovne škole u Republici Hrvatskoj (izmjene i dopune)* (1991). Zagreb: Zavod za školstvo Ministarstva prosvjete i kulture RH.
- Nastavni plan i program za osnovnu waldorfsku školu* (1999). Preuzeto 14. ožujka 2021. s: http://www.waldorfskaskola.com/uploads/2/8/2/3/28237655/kurikulum_waldorfske_kole.pdf
- Nikodem, K., Kudek-Mirošević, J. & Bunjevac Nikodem, S. (2014). Internet i svakodnevne obaveze djece. Analiza povezanosti korištenja interneta i svakodnevnih obaveza zagrebačkih osnovnoškolaca. *Socijalna ekologija*, 23(3), 211–236. <https://hrcak.srce.hr/137657>
- Osnovna škola: programatska struktura* (1958). Zagreb: Zavod za unapređenje nastave i općeg obrazovanja NR Hrvatske.
- Peters, J. F. (1994) Gender Socialization of Adolescents in the Home: Research and Discussion. *Adolescence* 29, 913–34.
- Philipps, S. (2003). *Montessori priprema za život: odgoj neovisnosti i odgovornosti*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

- Plan i program odgoja i osnovnog obrazovanja* (1989). Zagreb: Školske novine.
- Poljak, V. (1968). *Praktični radovi u školi*. Zagreb: Školska knjiga.
- Predragović, M. & Tolušić, M. (2021). *Domaćinstvo – priručnik s aktivnostima*. Zagreb: Školska knjiga.
- Shelton, B. A. & John, D. (1993). Does Marital Status Make a Difference? *Journal of Family Issues* 14, 401–420. <https://doi.org/10.1177/019251393014003004>
- South, S. J. & Spitze, G. (1994). Housework in Marital and Nonmarital Households. *American Sociological Review* 59, 327–347. <https://doi.org/10.2307/2095937>
- Šarić, A. (1982). *Odijevanje: udžbenik za domaćinstvo u 5. razredu osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
- Šarić, A. (1983a). *Prehrana: udžbenik domaćinstva za 7. razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
- Šarić, A. (1983b). *Stanovanje: udžbenik domaćinstva za 6. razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
- Timmer, S. G., Eccles, J. & O'Brien, K. (1985). How children use time. U: F. T. Juster i F. P. Safford (ur.), *Time, Goods, and Well-Being* (str. 353–382). Ann Arbor, MI: University of Michigan.
- Vukasović, A. (1979). *Radni i tehnički odgoj*. Zagreb: Školska knjiga.
- Warneken, F. & Tomasello, M. (2008). Extrinsic rewards undermine altruistic tendencies in 20-month-olds. *Developmental Psychology*, 44(6), 1785–1788. <https://doi.org/10.1037/a0013860>
- Živko, P. (2021). *Nastavni predmet Domaćinstvo: kurikulumska obilježja, (inter) nacionalna povijest i mogućnosti implementacije u suvremeno osnovno obrazovanje RH. (Diplomski rad)*. Zagreb: Učiteljski fakultet.

EXPLORING SEVENTH AND EIGHTH-GRADE STUDENTS PRACTICAL LIFE SKILLS

Abstract

Contemporary education aims to provide holistic development for students, that is, to meet their cognitive and emotional needs and develop their motor skills. Modern schools place equal emphasis on head, heart, and hand learning, thus enabling students to take a more active role in the learning process. It is extremely important for the future life of current students that they acquire practical life skills. However, the current education system in Croatia does not adequately prepare them for that. Compulsory education does not provide students in Croatia with opportunities to develop or acquire various practical or necessary life skills and competencies. In the past, students were taught these skills within a school subject Domestic Science, where they learned about clothing, housing, and nutrition. In that way, they gained practical knowledge and skills and were able to apply them in everyday life situations. Inter-country research was conducted to obtain the parents' opinions (N = 232) of 7th and 8th-grade students regarding their children's practical life skills. The obtained results point to the necessity of introducing a school subject in which students would have the opportunity to acquire practical life skills. Research results revealed that practical life skills of 7th and 8th-grade students are insufficiently developed and that there are statistically significant differences in possessing these skills, as well as in participation in household chores regarding gender. The research results also indicate that parents have positive attitudes about the introduction of Domestic Science as a school subject in primary education in Croatia, where students would acquire practical life skills.

Keywords: *holistic development; Domestic Science; practical classes.*